

paikan tuntu

– ITSEARVIOINTITYÖKALU

MATKAILUYRITYKSILLE

SISÄLLYS

Alkusanat	3
Miksi kannattaa selvittää paikan tuntua?.....	3
Kuinka käytät itsearviointityökalua?.....	3
Itsearviointitehtävät.....	4
Kuvaile paikkaasi.....	4
Aisti ympäristöäsi	6
Paikkasi ulkopuolisen silmin.....	9
Koosta paikkasi tuntu	11
Paikan tunnun soveltaminen omaan yritystoimintaan.....	15

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Etelä-Savon
maakuntaliitto

Graafinen suunnittelu:
Petri Hurme, Vinkeä Design Oy
Kuvat: Adobe Stock ellei toisin mainittu

**SToP – Saimaa Taste of Place. Ruoka paikan
tunnon ilmentäjänä ja matkailun edistämis-
keinona -hanke 2021–2023**

ALKUSANAT

Itsearviointityökalun tarkoituksena on opastaa matkailuyrityksiä käytännönläheisesti havainnoimaan ja kuvailemaan paikan tuntua (engl. *sense of place*). Työkalu auttaa löytämään osa-alueet, joita kehittämällä voidaan vahvistaa paikan tuntua yritystoiminnassa.

Tässä esiteltävä itsearviointityökalu perustuu Walesissa kehiteltyyn matkailuyrityksille suunnattuun "About Sense of Place" -työkirjaan. Sitä on sovellettu *SToP – Saimaa Taste of Place. Ruoka paikan tunnun ilmentäjänä ja matkailun edistämisketjona* -hankkeessa. Hankkeen tavoite oli Saimaan alueen paikan tuntuun eli alueen erityisyyteen perustuvien erityistekijöiden sekä niistä johdettujen ruokaan liittyvien tekijöiden tunnistaminen. Hanketta rahoitti Etelä-Savon maakuntaliitto – Euroopan aluekehitysrachasto EAKR.

MIKSI KANNATTAA SELVITTÄÄ PAIKAN TUNTUA?

Matkailijat haluavat kokea sen, mikä tekee matkakohteesta erityisen ja mikä kertoo paikallisesta elämäntavasta. Paikan tunnun tekijät voivat olla hyvin monenlaisia asioita. Ne voivat kummuta fyysisestä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ympäristöstä. Paikan tuntu käsittää aineellisia ja aineettomia tekijöitä sekä aistikokemuksia, jotka tekevät matkakohteesta muista erottuvan ja ainutlaatuisen.

Omaa paikkaa kannattaa kuvailla tietoisesti ja katsoa tuoreesti, vaikka se onkin läheinen ja perin tuttu. Näin matkailijoiden ja paikallisten välinen vuorovaikutus lisääntyy ja avautuu uusia näkökulmia ja ideoita. Emme aina muista, että arkinen elämämme tarjoaa matkailijoille mahdollisuuden seikkailuun!

Oman yrityksen paikan tuntu -tekijöiden tunnistaminen ja vahvistaminen kannattaa, koska siten voi löytää ideoita paitsi yrityksen toiminnan kehittämiseen myös viestintään. Tunnuksomaisesta paikallisuudesta voi luoda lisäarvoa ja erottautumiskeinon, mikä parantaa kilpailukykyä ja kannattavuutta. Tämä itsearviointityökalu tarjoaa käytännön askeleita yritystoiminnan kehittämiseen paikan tuntua vahvistamalla.

KUINKA KÄYTÄT ITSEARVIOINTITYÖKALUA?

Itsearviointityökalu opastaa sinua arvioimaan ja vahvistamaan paikan tuntua yritystoiminnassasi ja parantamaan sen avulla asiakaskokemusta. Siksi se on yrityksellesi arvokas resurssi.

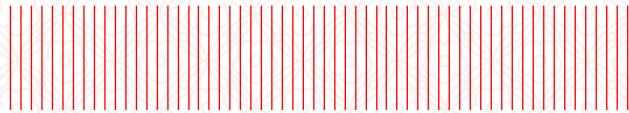
Paikan tunnun itsearviointi koostuu neljästä tehtävästä ja soveltamisesta omaan yritystoimintaan.

Itsearviointia ei tarvitse tehdä kerralla valmiiksi suunnitelmaksi toimenpiteineen, vaan voit edetä arvioinnissa omaan tahtiisi. **Pelkkä tehtäviin ja niihin liittyviin kysymyksiin tutustuminen opastaa kiinnittämään huomiota seikkoihin, joilla voidaan vahvistaa paikan tuntua.** Tunnistat avainkohtia ja voit poimia asioita, jotka ovat omalle yrityksellesi sopivia ja merkityksellisiä. Itsearviointityökalua voit käyttää kuten leikekirjaa, jossa säilytät ideoitasi, ajatuksiasi ja kehittämisaskeleitasi.

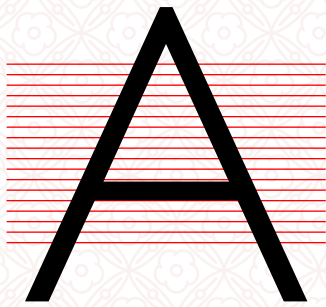

ITSEARVIOINTITEHTÄVÄT

Kolmen ensimmäisen tehtävän (A–C) avulla tunnistat paikan tuntu -tekijöitä fyysiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, aistiha-
vaintoihin ja ulkopuolisten antamiin näkemyksiin
perustuen. Edellisten perustella neljännessä tehtä-
vässä (D) kootaan yhteen paikan tuntuun liittyvät
kehittämismahdollisuudet ja parannuskohteet.

- A. Kuvaile paikkaasi
- B. Aisti ympäristöäsi
- C. Paikkasi ulkopuolisin silmin
- D. Koosta paikkasi tuntu

KUVAILE PAIKKAASI

Tehtävä auttaa sinua erittelemään, mistä asioista matkailijat saattaisi-
vat kiinnostua yrityksessäsi ja sen lähialueella. Kuvaile alla mainittuja
asioita. Jos tehtävässä on kohtia, jotka tuntuvat hankalilta, voit hankkia
tietoa eri lähteistä kuten kirjoista, kirjastosta, internetistä tai haastat-
telemalla paikallisia ihmisiä.

Kerro seuraavista asioista:

Maisemasta, maamerkeistä ja nähtävyyksistä

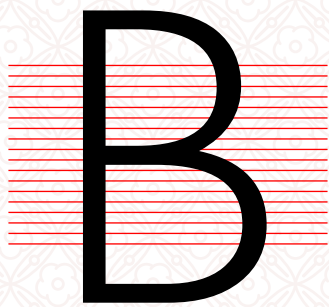

Perinteistä ja kulttuurista

***Elämänmenosta: arjesta, ihmisistä, työstä,
ruoasta, vapaa-ajasta, juhlista – ennen ja nyt***

***Mikä tässä paikassa on ainutlaatuista,
erityistä ja huomionarvoista?***

AISTI YMPÄRISTÖÄSI

Kaikki aistihavainnot rakentavat kokonaisvaltaista kokemusta paikasta eli siis paikan tuntua. Käytä aistejasi yrityksesi ympäristön kuvaamiseen. Jos aistit selkeitä, merkittäviä ja positiivisia asioita, käytä ja kehittele niitä. Jos joillain osa-alueista ei ole aistihavaintoja, itsearviointi tukee ratkaisujasi paikan tunnun kokonaisvaltaiseen täydentämiseen.

Mitä aistit sisätiloissa ja ulkona?

Mihin katse kiinnittyy?

Mitkä äänet ovat paikalle ominaisia?

Millaisia tuoksuja tai hajuja paikassa on?

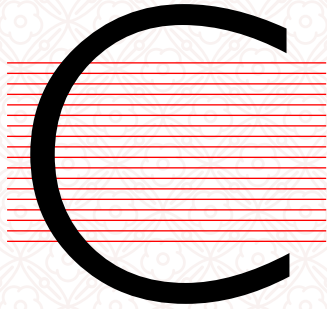
Millaisia makuja paikkaan liittyy?

Millaisia ovat tuntoaistiin liittyvät havainnot?

PAIKKASI ULKOPUOLISEN SILMIN

Asiakkaiden palautteet ja henkilökunnan sekä ulkopuolisten huomiot auttavat sinua kehittämään paikan tuntua. Hanki näkemyksiä ja hyödynnä niitä.

Voit kysyä:

Millaisia miellyttäviä tai epämiellyttäviä vaikutelmia ja tunnelmia he saavat paikasta?

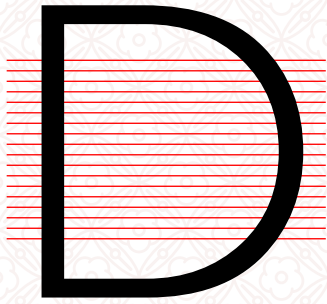

*Mihin heidän huomionsa paikassa
kiinnittyy, mukaan lukien aistimukset?*

*Mikä on mielenkiintoista, epätavallista,
viehättävää ja tuntuu erityisen paikalliselta?*

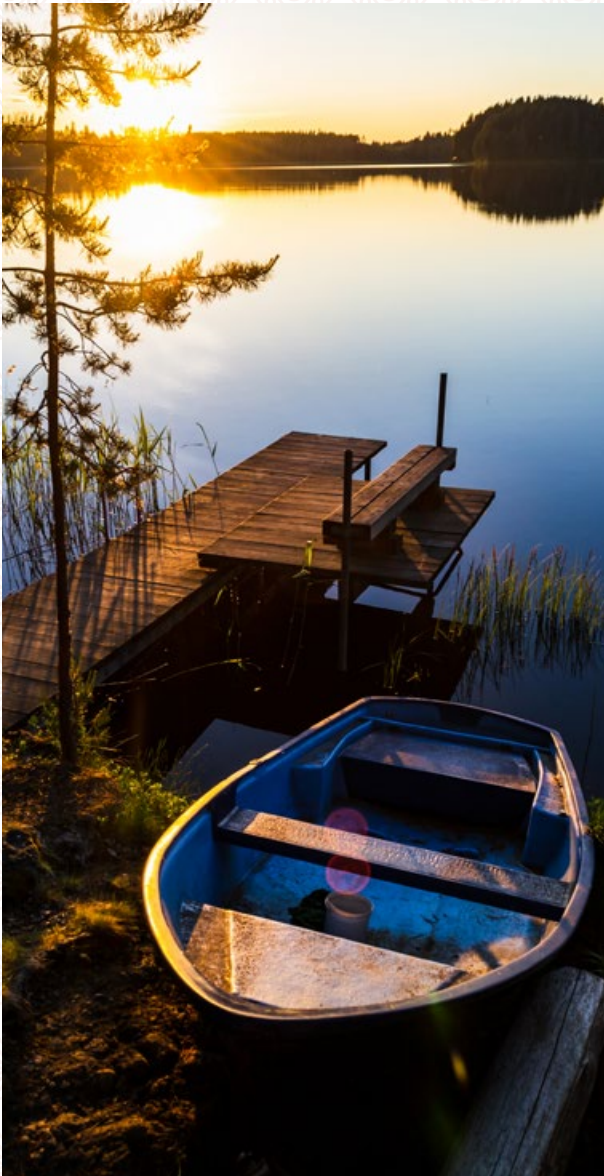

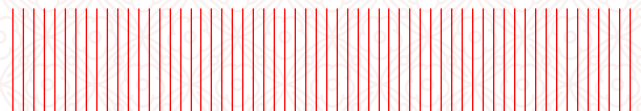
KOOSTA PAIKKASI TUNTU

Yhdistä tehtävien A, B ja C opit koosteeksi, jonka tarkoitus on tunnistaa paikan tunnun konkretisoinnin mahdollisuudet ja parannuskohteet.

Palaa ensin itsearviointiin (tehtävät A: Kuvaile paikkaasi ja B: Aisti ympäristöäsi) ja kirjaa viisi kohtaa, jotka tarvitsevat kehittämistä.

Kehittämiskohteet paikkakuvauksen ja aistihavaintojen perusteella:

Lue seuraavaksi oman paikkasi kuvaus (**tehtävä A: Kuvaile paikkaasi**) ja poimi viisi avainsanaa, asiaa tai kokemusta, jotka mielestäsi kuvaavat sel- laista paikan tuntua, jonka haluat välittää matkaili- joille. Kirjoita ne ylös.

Paikkakuvauksesi avainasiat:

Tunnistetut aistihavainnot:

Listaa seuraavaksi kolme asiaa, jotka tunnistit aisti ympäristöäsi -tehtävässä (**tehtävä B: Aisti ympäristöäsi**) olivatpa ne positiivisia tai negatiivisia.

Kuva: Julia Kivelä

Kirjaa lopuksi mitkä tahansa kolme asiaa, jotka ulkopuoliset mainitsivat (**tehtävä C: Paikkasi ulkopuolisin silmin**). Valitse sellaisia, jotka ovat mielestäsi mielenkiintoisia, epätavallisia tai huomion arvoisia, mutta joita et ole itse maininnut muissa tehtävissä.

Ulkopuolisten huomiot:

Nyt olet tunnistanut, missä asioissa yrityksesi pysyy välittämään asiakkaille parhaiten paikan tuntua.

Toiseksi olet tunnistanut sekä yrityksesi että lähialueen avainkohteet, jotka todennäköisesti kiinnostavat kävijöitä. Nyt pystyt kertomaan näistä asiakkaillesi.

Kolmanneksi olet tunnistanut, miten voit edistää paikan tuntua aistimusten tuella: mitä on jo olemassa hyödynnettäväksi matkailukokemuksen vahvistamiseen ja missä asioissa on vielä kehittämistä.

Lisäksi olet testannut ajatuksiasi toisten ihmisten kanssa ja saanut vielä lisää näkemyksiä kehitystyöhösi.

Nämä toimivat pohjana paikan tunnun kehittämiseksi yrityksessäsi. Siirry seuraavaksi tulosten soveltamiseen!

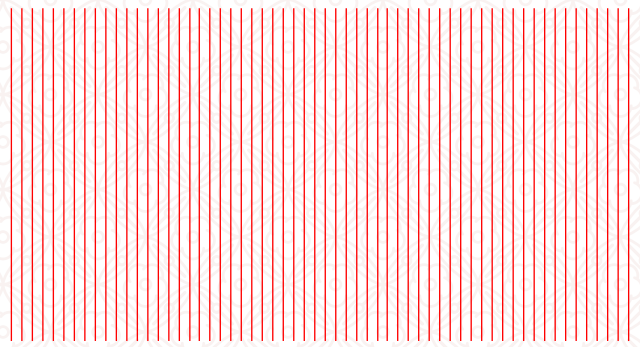

PAIKAN TUNNUN SOVELTAMINEN OMAAN YRITYSTOIMINTAAN

Pohdi itsearviointitehtävien vastausten perusteella, mitkä ovat pääasialliset vaikutelmat ja tois-
tuivatko tietyt asiat eri yhteyksissä. Kirjaa päällim-
mäiset ajatuksesi näistä teemoista:

- A. Viestintämateriaalit
- B. Vuorovaikutus matkailijoiden kanssa
- C. Ympäristö ja tilat
- D. Ruoka ja juoma
- E. Palvelu
- F. Tuotteet
- G. Tunnelma ja ilmapiiri

Sinun ei tarvitse keksiä kaikkea yhdellä istumalla.
Voit jatkaa työtä, kun inspiraatio iskee!

Mieti jokaiseen kohtaan ainakin viisi tapaa kehittää
ja hyödyntää paikan tuntua sekä kertoa siitä mat-
kailijoille.

A. VIESTINTÄMATERIAALIT

Käy läpi, miten matkailijat saavat nykyisin tietoa
paikan tunnusta ja paikallisuudesta eri materiaa-
leista kuten esitteistä, mainoksista, medioista,
verkkosivuilta, ruokalistaista, lehdistä tai kirjoista.

*Miten voin lisätä paikan tuntua
viestintämateriaaleissa?*

B. VUOROVAIKUTUS MATKAILIJOIDEN KANSSA

Sinä ja henkilökuntasi olette paikallisuuden ja alueen lähettiläitä! Arvioi aloitteellisuuttanne ja aktiivisuuttanne paikallistiedon jakamisessa matkailijoille paikallisista tuotteista, paikallisista tapahtumista ja nähtävyyksistä, vierailukohteista, kävelyreiteistä, paikallista ruokaa tarjoavista ravintoloista, paikan historiasta ja nimistöä.

Mitä edistän paikan tuntua oman ja henkilöstöni vuorovaikutuksessa asiakkaitteni kanssa?

C. YMPÄRISTÖ JA TOIMITILAT

Mieti kuinka paikan tuntu välittyy ympäristösi. Tarkastele rakennuksia ulkoa ja sisältä sekä ulkoalueita. Kiinnitä huomiota, miten paikallisuus kytkeytyy vaikkapa huonekaluihin, sisustustuotteisiin, kankaisiin, raaka-aineisiin ja materiaaleihin tai lähiseudun taiteilijoiden töihin.

Miten voin kehittää paikan tuntua ympäristössäni ja toimitiloissani?

D. RUOKA JA JUOMA

Pohdi, miten voit vahvistaa paikallisuutta ruoissa, juomissa ja ruokailutilanteissa. Pidä mielessäsi, että syöminen ja juominen on kokonaisvaltainen kokemus ja tapahtuma. Se sisältää ruoan ja juoman lisäksi monenlaisia asioita kuten valmistustavat, tarjoiluastiat, kattauksen, tapakulttuurin, ruokailutilan tai ruokailuseuran.

Miten voin lisätä paikan tuntua ruoissa, juomissa ja ruokailutilanteissa?

E. PALVELU

Tarkastele palvelutapahtumia asiakkaiden vastaanottamisesta heidän poistumiseensa asti. Erittele, miten paikalliset tavat tai piirteet voisivat näkyä palvelutapahtumissa. Selvitä yhteistyömahdollisuuksia paikallisten ravintoloiden, majoituspaikkojen, tuottajien tai käsityöläisten kanssa. Mieti, miten tiedotat niistä matkailijoille.

Miten parannan palveluja niin, että ne heijastavat paremmin paikan tuntua?

F. TUOTTEET

Erittele, miten tuet paikallistaloutta esimerkiksi myymällä paikallisia tuotteita tai kertomalla paikallisen ruoan, taiteen tai käsityöiden ostomahdollisuuksista ja erilaisista markkinatapahtumista.

G. TUNNELMA JA ILMAPIIRI

Arvioi, sisältyykö asiakkaiden palvelutilanteisiin tunnelmaa lisääviä paikallisia sävyjä kuten paikallisia puheenparsia. Analysoi, mitä muita elementtejä sisältyy paikallisen ilmapiiirin ja tunnelman luomiseen. Hahmottele keinoja, joilla paikallisuus näkyy ilmapiiirissä ja tunnelmassa.

Miten parannan tuotetarjontaan sellaiseksi, että se tukee paikan tuntua?

Millä paikan tunnun elementeillä luon tunnelmaa?

TOIMENPIDELISTA

Laadi edellä tekemisistäsi muistiinpanoista itsellesi tehtävälista, jonka toteuttaminen vahvistaa paikan tuntua yritystoiminnassasi. Voit edetä toteuttamisessa pikkuhiljaa, asia kerrallaan.

Vinkkejä onnistuneeseen paikan tunnun ylläpitämiseen

- Osallista henkilöstösi paikan tunnun kehittämiseen ja tee heistä Paikan tuntu -lähettiläitä.
- Toimi yhdessä toisten paikallisten yrittäjien ja yhdistysten kuten matkailuyhdistysten kanssa.
- Kartuta tietojasi lähialueesta monipuolisesti eri lähteistä paikallisoppaan tavoin ja tee yhteistyötä paikallisen matkailuneuvonnan kanssa.
- Jatka tiedon keräämistä ja ymmärryksiä syventämistä paikkasi tunnusta ja pidä tietämyksesi ajan tasalla. Päivitä tietosi ympäristössäsi ja lähiseudulla tapahtuvista muutoksista.

LEIKEKIRJA	Lisää omia ajatuksia ja kuvia
Tilaa muistiinpanoille:	Lisää kuva Lisää kuva Lisää kuva Lisää kuva
Tilaa muistiinpanoille:	
20 PAIKAN TUNTU ITSEARVIOINTITYÖKALU	

LEIKEKIRJA

Lisää omia ajatuksia ja kuvia

Tilaa muistiinpanoille:

Lisää kuva

Lisää kuva

Tilaa muistiinpanoille:

Lisää kuva

Lisää kuva

